

cerkve in papeštva mu ne morejo odrekati spoštovanja in občudovanja. Ves katoliški svet pa se združuje v pristrčni želji: Bog še nam dolgo ohrani našega papeža Leona XIII.

Ogerska — Nedavno je dunajski „Vaterland“ predbečival bivšemu ogerskemu ministru predsedniku, da je v inozemstvu nabiral denar za volilno agitacijo — namreč za volilni fond liberalne stranke, da pa denarja ni izročil svojemu nasledniku, pl Szellu, ter da je dispozicijski zaklad za leto 1899. porabil, še predno je bil isti dovoljen. „Vaterland“ je mej tem že objavil popravek, a svojega zaupnika ni hotel imenovati!!! S to afero se je bavila ogerska zbornica poslancev v tajni seji. Poslanec Rakovski je vprašal, ali so zgoraj navedene vesti v „Vaterlandu“ resnične? Ministerski predsednik pl. Szell je odgovoril, da on osebno ni prevzel blagajne, ampak da to že od nekdanj delu neki mnogoletni ministerijalni uradnik. Minister Féjervary je izjavil, da je vprašal Banffyja glede obtožeb proti njemu, a Banffy da je odgovoril kategorično, da nikdar ni dobil niti novčiča iz inozemstva. Poslanec Ugron je izjavil, da je dopis v „Vaterlandu“ objavljen na podlagi njegovega pisma. Poslanec Gajary je izjavil na podlagi temeljitih preiskovanj, da Banffy ni dobival denarja iz inozemstva. Ugron je rekel, da ga izjava Gajaryjeva ni prepričala. On bi umaknil besede le proti častni besedi pl. Szella, da ni res, kar je trdil on (Ugron). Minister pl. Fejervary je izjavil, da v decembru 1898. ni bilo denarja za strankarske namene. Potem so zaključili sejo. Banffy je pozval Ugrona na dvoboj na samokrese. Dvoboj se je vršil, a zadet ni bil nihče. Ugron je pozval tudi Fejervaryja na dvoboj, a ker je Fejervary poziv odklonil, ga je Ugron v odprtem pismu imenoval staro babo

Bolgarska. — Vladni krogi razglašajo, da so popolnoma neosnovane vesti, da namerava knez Ferdinand proglašiti neodvisnost Bolgarske in sebe proklamirati kraljem. Bržčas je ta izjava bila izdana pod utisom, da zbira Turčija večjo armado na bolgarski meji.

Macedonija. — V zadnjem času se je v raznih krajih Macedonije pojavilo prav nevarno gibanje. Na jedni strani so se začeli Arnavtje upirati turškemu oblastvom in so bili doslej brez uspeha vsi poskusi, ukrotiti in pomiriti te divje čete. Na drugi strani pa so se začeli gibati tudi Srbi in Bolgari. Turška vlada si hoče, kakor svedočijo razne okolnosti, tudi to pot pomagati iz stiske po starem receptu, namreč na ta način, da naščuje Arnavte proti Bolgarom in Srbom. V tem slučaju utegne priti do strašnega klanja. Sumi se, da igra pri vsem tem veliko ulogo angleški denar.

Nemčija. — Gibanje proti lex Heinze, s katero se hoče pod pretvezo, da gre za zaščito pravice, utesniti vsako svobodnejše gibanje v književnosti in umetnosti, je zadobilo velikanske dimenzije. Vsa inteligentna Nemčija se je zakonu uprla. Vlada obeta, da zakona v sedanji obliki na noben način ne odobri, na drugi strani pa proglašča, da tej deloma oziroma po večini ta zakon povsem ugaja. Pričakovati je še zanimivih bojev.

Francija. — Te dni je bilo sedanje ministrstvo v jako veliki nevarnosti. Finančni odsek je hotel z malo zvijačo onemogočiti sklepanje o proračunu, v katerem slučaju bi bila vlada morala odstopiti. V zbornici pa je vlada dobila večino na svojo stran in je izposlovala, da se jej je dovolil finančni zakon.

Vojna v južni Afriki. — Sreča je hrabrim Burom pokazala hrbet. Odkar je moral Cronje kapitulirati, ne dosežejo Buri nikacega večjega uspeha. Prišlo je v tem sicer že na raznih mestih do večjih in manjših bojev in so Buri v nekaterih teh bojih tudi sijajno zmagali. Ali posledic te uspehi niso imeli. Angleška armada je vzlie temu napredovala in dne 13. t. m. je general French zavzel glavno mesto Oranje-republike Bloemfontein. Že prej, namreč dne 5. t. m. sta Klüger

in Steyn brzojavno ponudila angleški vladi mir, zahtevajoč samo, naj pripozna neodvisnost obeh republik. Toda angleška vlada tega neče storiti, nego je naznanila, da vojni ne bo konec, dokler se Buri ne podvržejo. Angleška hoče uničiti obe republiki in jih uvrstiti med svoje kolonije. Boj se bo torej nadaljeval, a če ne bodo druge države intervenirale, se bo prej ali slej končal z uničevanjem Burov.

Zrno do zrna . . .

I.

Slovenci imamo še nekaj denarja. Mnogo ga ni, to je žalostna resnica, vendar sem preverjen, da bi se z denarjem, ki ga še imamo, dala osnovati različna koristna, dobiček noseča podjetja.

Tudi so nekateri naših podzemeljskih zakladov še nedotaknjeni in našli bi še drugih, ko bi jih iskali. — Ravno tako je naša zemlja po nekod precej plodovita in na podlagi naših zemeljskih pridelkov dalo bi se tudi marsikaj dobrega napraviti.

Pobožnost in modrost našega ljudstva obvarovala nas je židovstva, in zato nam je še marsikaj ostalo, kar bi bilo podvzetno židovstvo že zdavnej izkoristilo v svoje sebične namene.

Zato pa, ker imamo še nekaj, zato je skrajni čas, da začnemo pretresati svoje ekonomsko vprašanje ter misliti na prave vire ljudskega blagostanja. To pa se mora zgoditi prej, preden preplavi popolnoma slovenske dežele tuji kapital, po kojem kličejo nekateri naši umni nacionalni ekonomski že dolgo in ki naj bi podjarmil vse, kar še imamo, ter izsesal naše ubogo ljudstvo do mozga.

Vsa industrijalna podjetja na slovenskih tleh so dandanes do pičice v tujih rokah. In kaj imamo od tega? Pač nekaj in to je, da se ošabno in z našimi žalji gmotno podprto tujstvo šopiri na naši zemlji ter ponaša, kakor, da bi bilo vzelo vse pravice v zakup.

Da, tuje mogočno parazitstvo gloje na našem narodnem životu in mi mirno gledamo, kako se debeli in nas uničuje. A to še ni dovolj, da roke navskriž držimo ter potrpežljivo čakamo trenotka, ko nas ta požrešna armada spravi popolnoma svoje žrelo, ampak mi še prav prijazno vabimo to parazitstvo k nam v svate. — Ni li sramota za nas, da si na tak način sami nastavljam puško na prsa?

Proč s tujstvom, proč s tujim kapitalom, to naj bi bilo naše geslo, kajti še le potem, ko bomo izpodkopali tujstvu tla, uprav še le potem bomo gospodarji na svoji rodni zemlji.

Še je čas, da rešimo sebe in zemljo svojo. Ako pa bomo še nadalje tako brezbrizni, kakor dozdej, potem je opravičena bojazen, da nam bode kmalu odklenkalo.

Slovenci se kaj radi malo pobahamo. Če ta ali oni premore nekaj stotakov, pa že misli, da je ves svet njegov in tako visoko glavo nosi, da ne vidi več pred

se in zbog tega mu ne gre v glavo. — V svetu bi radi mnogo veljali, pa o groza, svet nas neče vpoštovati. Celo vlada, ki jo na vse kriplje podpiramo, nas vedno in povsodi prezira. Mi sicer čutimo to in ko nam pri kaplji vinca krv malo vskipi, tedaj stiščemo pesti in se grozimo. Ko pa bi treba dejanski nastopiti, potem figo v žep, srce v hlače, jezik za zobmi in mirna Bosna.

Da, mi čutimo, da v svetu ne veljamo nič, da nas vse prezira, a mi smo prekratkovidni, da bi uvideli, da je temu krivo naše siromaštvo v vsakem oziru. Ravno tako smo prekratko vidni, da bi pripoznali, da nimamo dosti, oziroma, da nimamo nič in brezbrizni dovolj, da bi si skušali stanje zboljšati ter vsaj nekaj malega pridobiti.

Nikar ne mislimo, da se dandanes vpoštevata Čehe radi njih števila. Z Čehi mora Avstrija računati in tudi ves ostali svet radi tega, ker so gmotno trdni in so dospeli na podlagi povoljnega gmotnega stanja do svetovne kulture. — Od kod pa blagostanje českega naroda? Čehi razumeli so tok časa in so s pridnostjo in umom zasnovali različno obrt in industrijo, ki jim daje mnogo dobička in od tod njih blagostanje, kultura in napredek.

Naša zemlja se sicer ne da primerjati s Češko, toda če bi bila naša zemlja polovico slabša od česke in bi bili mi desetino tega dosegli, kar imajo Čehi, pa bi bilo še vedno dovolj za nas.

In kako stojijo razmere pri nas?

Nekdaj je toli cvela na Kranjskem železna industrija, ki je bila v domačih rokah. In zdaj? Tudi še zdaj se v tem oziru nekaj malega tvori, a to ni več naše, te je tuje podjetje, dasi se zove: Kranjska industrijalna družba. — Poleg tega je še nekaj druge kemične industrije, ki pa je vsa v tujih rokah. Večjega slovenskega industrijalnega podjetja sploh ne poznam.

Kako žalostno je pri nas v tem oziru, svedoči najbolj dejstvo, da imamo samo dva, reci: dva strojna tehnika in še ta dva nimata posla doma pri domačem podjetju in samo jednega tehniško naobrazenega kemika in tudi ta nima mesta v domovini. Vsa naša strojna tehnika zapopadena je v ribniškem kolovratu in vsa naša kemična obrt in industrija v keramičnih izdelkih umnega in radi njegove podzvetnosti često zasmehovanega Ribničana. Zato pa smo reveži, da nam ga ni para.

Primeren našemu blagostanju pa je tudi naš kulturni napredek. Sicer se kaj rado povdarja, kako smo napredovali, vendar se, ako tudi vse zapreke, ki smo jih imeli in jih še imamo, v obzir jemljemo, pravega napredka kar nič ne pozna.

Koncem devetnajstega stoletja, stoletje prosvete in napredka smo, pa slovenščina v naših šolah ne zavzemlje niti onega mesta, ki ga je zavzela že za francoskih časov. Ni jedne popolne slovenske gimnazije nimamo. V realkah, ki so namenjene Slovincem, pa se slovenščina uči, kakor grščina na gimnazijah. A to ni dovolj. Naše realke so poleg tega tudi prave tvornice, kjer se slovenski mla-

deniči pretvarjajo v nadobudne Pangrmane. In to zovemo mi napredek!

Sram nas je lahko, da vlada postopa v tem oziru z nami, kakor svinja z mehcom!

In kako je z drugim kulturnim napredkom našim? Sam Bog nam je dal Preširna, ki pa je slovenski govornik pripomogel do veljave še poprej, preden smo imeli pravico govoriti o kakem napredku. Imamo tudi še celo vrsto izbornih pesnikov in pisateljev. A kdo jih čita? Slovenski narod gotovo ne, ker peščica slovenske inteligence še ni slovenski narod. Če bi hotel slovenski kmet Stritarja brati, bi moral kravo iz hleva dati.

Slovenska podjetnost se tudi tukaj v pravi luči zrcali in sicer s tem, da prav za prav nima ni jednega založnika knjig.

Kako naj toraj slovenski pisatelj piše knjige namenjene slovenskemu narodu in kje naj zalaga svoje duševne proizvode? Na kak zaslužek pa sploh računati ne sme.

Imamo družbo sv. Mohorja, naš ponos. Več stotisoč knjig pošlje ta družba med slovenski svet. A koliko izmed teh knjig se v istini čita? Šmarnice, večernice, sv. pismo in po nekod nadomešča pater Kneippova knjiga zdravnika. Vse druge knjige pobožnoznanstvene vsebine pa čakajo neprerezane in zaprašene v kotu odrešenja. — To do duše ni pretirano in se temu tudi ni čuditi, ker naše ljudstvo je naučeno misliti samo na nebesa in pri tem pozabi na se in na vsakdanje potrebe in tudi na to, da se od sv. duha ne da živeti in da nas vera in samo vera ne bode izveličala.

Imamo gledališče, v kojem se nemščina šopiri, kakor v Berlinu. Pri slovenskih predstavah slišimo in vidimo mnogo lepega in skoraj nič domačega. — Drama in opera (izvirna) se nam toraj tudi že obeta, pa vendar nam nikdo neče priznati, da smo napredni in kulturni narod.

Ne slepimo sami sebe in priznajmo lojalno, da je naš kulturni napredek bore majhen. Res je, da tega nismo sami krivi, ampak da so to po večini zakrivile razmere, v kojih smo se in se še razvijamo, vendar smo tudi sami krivi, da se nam tako slabo godi. — Z silo, ki smo jo porabili v medsebojnem bratovskem boju in prepiru, odbili bi bili lahko skoraj do cela naval tujstvu za nas. Mi smo v domačem prepiru pozabili na rek, da se tam, kjer se dva prepirata, tretjemu dobro godi in zato se pri nas le tujstvu dobro godi in mi tega še zdaj uvideti in priznati nečemo.

Koncem devetnajstega veka smo, pa se niti z jednim pravim virom ljudskega blagostanja ponašati ne moremo, a vendar nam neče v glavo, zakaj nas veliki kulturni narodi prezirajo. Ravno tako nam je nedoumno, da so v očeh velikih kulturnih narodov le oni narodi napredni in kulturni, ki na vseh črtah prosvete napredujejo.

Mi smo jednostranski in z nami tudi naš napredek. V nas tehniškega napredka niti pojmiti ne moremo in ga vsled tega tudi zasledovati ne moremo in še manj pospeševati. In zakaj? Zato, ker smo, kakor sem rekel

jednostranski in ne zreli. — V nas le gospod nekaj ve-ljajo, vsi drugi stanovi so odveč, in od tod primanjkljaj tehniškega naraščaja in ravno od tod primanjkljaj tehnikov v obče in od tod tudi naš slab gospodarski položaj. Pa kaj bodem govoril o tehnikih, saj nimamo niti učnih moči dovolj.

Obrtnijske raznoterosti.

— Koliko premoga izkopljejo na svetu? V letu 1899. so izkopali v Angliji 202 054.516 ton (tona je tisoč kilogramov), v združenih ameriških državah 197.405.953, v Nemčiji 130.928.400, v Avstro-Ogerski 35.039.417, v Franciji 32 539 786, v Belgiji 22.975 093, v Rusiji 12.862.033, in v vseh ostalih državah 30 960.712 ton. Avstrija je tedaj glede premogove produkcije na četrtem mestu. Iz tega je razvidno, kako velikansko škodo povzročajo sedanji splošni premogarski štrajki na Češkem in Moravskem. Delavci so se organizovali in zahtevajo osemurno delo, zboljšanje plače za 20% in pa minimalni zaslužek. Njih zahteve niso pretirane. Povsod so vlade v enakih slučajih v stvar posegle ter pravico storile. Tudi v sedanjem slučaju bi to ne bilo težko, ker je razvidno, kako velike dohodke donša premog lastnikom velikašem. Toda naša vlada se neče resno utikati v stvar. Potem se pa čudi, da delalci zapuste domovino in gredo na Nemško ali v Ameriko. Tudi sedaj pri začetku drž zboru se vladi nič ne mudi, premogarsko zadevo razprajati, ter le s trudom so jo poslanci na dnevni red urinili.

Kmetijstvo.

Kako se napravlja mrzlo tekoča cepilna smola.

V hosti se nabere smrekove smole, borova ni za to. Nabrana smola se potem v kaki posodi, najboljši v kaki kozi ali pa železni ponvi raztopi. To delo kaže delati zunaj hiše na prostem in ne pri plamenu, ampak le nad žerjavko. To zaradi velike nevarnosti ognja. Raztopljena smola, precedi oziroma pretlači ali pretisne se skozi redko tkanino, neki močni tul. S penjenco ali kakim cedilom, že celo kovinastim, ne kaže to delati, ker se smola koj strdi. Najboljši gre precejanje raztopljene smole skozi tul tako-le iz pod rok. Tul razgrne se kakor kaka ruta čez kako posodo, najboljši glinasto skledo ali kozo, katero se je pa že prej natanko stehtalo. V središče tula zlije se raztopljena smola. Dve strani tula vrže se čez smolo tako, da je popolnoma pokrita. Na to se vzame jeden konec tula v desno, drugi v levo roko in ovija se obadva v nasproti smeri v podobi vijaka drugzega proti drugemu. Ko je smola precejena, stehta se je natanko, in ko je stehtana, postavi se posoda zopet nad žerjavko, da se smola vnovič raztopi. Ko se je to zgodilo, doliva se jej prav počasi med vednim mešanjem toliko špirta, da pride množina smole proti množini špirta v razmerje 80 : 20.

Konečno doda se tako s špiritom pomešani smoli še nekoliko, to je par žlic loja ali pa lanenega olja, in mrzlo tekoča cepilna smola je gotova.

Napraviti se mora pa tako narejena smola v kositarsko škatlico, prevideno s pokrovcem, v katerem se nahaja luknica za čopič ali pa palčko, s katero se potem smola na rane požlahtnitev nanaša, to je namazuje. Ako bi vsled mrzlega vremena smola pretrda postala, tako, da bi se ne dalo z njo zamazati, prilije se jej nekoliko špirta, ter se je dobro premeša. Preredka ne sme smola nikoli biti, ker sicer zaleze rada, mezi cepiče in podloge, in požlahtnitev se ne sponese. Najboljše je, ako je cepilna smola le toliko tekoča, kakor na pol strdjeni med ne pa še bolj. Vedno je pa boljša to je priporočljivejša pre-gosto tekoča, kakor pa prerediti tekoča. Razun mrzlo tekoče imamo tudi gorko tekočo cepilno smolo. No, ta pa ni nikakor tako priporočljiva kakor mrzlo tekoča, za to molčimo o njej.

Poučni in zabavni del.

O komunizmu in socijalizmu.

Spisal B k.

(Konec.)

Tako naj se zidajo na pr. po navodu francoskih ravnopravnikov (Egalitaires), poznejših Babeuf-ovih privržencev, povsodi le priležno in enakomerno opravljena bivališča, katerim nadzoruje in katere oskrbuje javni stavbeni mojster; vsi naj se jednako oblačijo: razlikujejo se mej seboj glede obleke le stari in mladi. Dela naj se v vkupnih prostorih, ali pa naj se delo razreduje po starosti (Owenov korporacijski zistem. Owen je umrl l. 1858).

Nekateri so poprej branili in zastopali zakon za družino; ali pa poznejših nadvladilnih nazorih nema biti ni zakona ni družine; občestvo ima skrbeti za vzgojo strok sploh, ali pa vsaj prevzeti njih odgojo od gotove starosti počenši, zraven tega tudi poduk. Drugi zopet o tem kot negotovi bodočnosti popolnoma molče, ter le butajo ob sedanji družbeni red.

Komunisti tedaj ne uvidevajo, da je faktučna jednakost mej ljudmi že nemogoče po njihovi naravni ne-jednakosti, dalje prezirajo, da je privatna posest v gospodarstvenom oziru nujno potrebna, ter da se delavnost v zaslužek v privatnem (zasebnem) gospodarstvu ne daje nadomestiti po umeteljino izmišljenem vkupnem delovanju; komunisti konečno ne sprevidijo, da pomenja vkupno premoženje (Gütergemeinschaft) silovit nazadek, s katerim se vračamo nazaj k začetni razviti kulturni stopinji, torej je občna vkupnost glede zaslužka in užitka očividno nemogoča in neizpeljiva.

Ljudje so že po rojstvu nejednaki v zmožnostih, ter se oddaljujejo, drug od drugzega po svojem razvitku v vsakdanjem življenju. Ta nejednakost, po kateri se zopet dopolnjujejo je porok vednotrajne nravnosti (Gesittung) v človečanstvu; ko bi hotel upeljati sploh nemogočo enakost, uničiš i človeštvo.